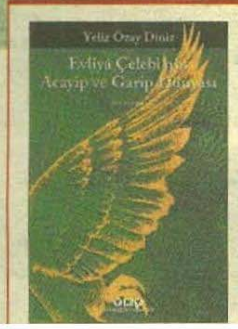

Bir 'garip ve acayip' Evliyâ

Yeliz Özay Diniz "Evliya Çelebi'nin Acayip ve Garip Dünyası" kitabında ünlü seyyahın kitabında yer alan garip hikâyelerin izini sürüyor

Evliya Çelebi'nin Acayip ve Garip Dünyası
Yeliz Özay Diniz
Yapı Kredi Yayınları
236 sayfa

İrfan ÖNER

Pek çok kişinin bildiği gibi ünlü "Seyahatnâme" yazarı Evliyâ Çelebi bir gece rüyasında Hz. Muhammed'i görür ve ondan tam "şefaât" dileyebilecekken dili sürçer; "Şefaât ya Resulullah" değil de "Seyahat ya Resulullah" der. Sonrası ise malum: Evliyâ Çelebi'nin bu "yanlış" dileği kabul olur. Hikâyenin ve Evliyâ'nın

kendisinin böyle bir temelle yola çıkmış olması da bir takım soru işaretlerini beraberinde getiriyor. Evliyâ Çelebi'nin "acayip ve garip" âlemlerden söz ettiği ve bunun gerçekliği pek de yansıtmadığı, dolayısıyla "Seyahatnâme"nin sahit bir kaynak olarak ele alınamayacağı noktasında birleşen görüşler var.

Akla şu soru geliyor: Evliyâ Çelebi ve "Seyahatnâme", döneme dair sadece bir kaynak mı olmak zorunda? Bu soru

aslında Evliyâ Çelebi ve "Seyahatnâme" üzerine yöneltilen yukarıdaki gibi soruların da yanıtlarını veriyor bize. Evliyâ Çelebi'nin Seyahatnâme'si; yazarının gezdiği coğrafyalar, içine girdiği kültürler, gördükleri, duydukları, yiyip içtikleri ve anlattıklarıyla döneme dair -tartışmalar olsa da- çok önemli bir kaynak olmasının yanında, aslında her şeyin başında dev bir hikâyeler toplamı.

Evliyâ Çelebi'nin Seyahatnâme'sine dair yeni yayımlanan Yeliz Özay Diniz'in çalışması "Evliya Çelebi'nin Acayip ve

Garip Dünyası" da tam olarak bu noktadan hızını alarak, yazarının tahkiye gücünün sınırlarına ve anlattığı hikâyelerdeki "acayip ve garip" âlemin duraklarıyla birlikte bunların kültürel kodlarına ve edebi derinliklerine kadar uzanıyor.

Farklı inanışlar

Evliyâ Çelebi Seyahatnâme'de zaman zaman garipsenebilecek, okurunu şaşırtacak olağanüstü durum, kavram ya da yaşanmışlıklarla çıkar okur karşısına. Kimi zaman cinler perilerden, kimi zaman garip rüyalardan, kimi zaman da enteresan hayvanlardan coğrafi oluşumlardan söz eder. Yeliz Özay Diniz de kitabında Evliyâ Çelebi'nin bu anlatımlarının kültürel kökenlerine iniyor ve bugünden yabancılaşmalarımızın altında aslında neler yattığını didikliyor. Bu kültürel kodların, anlatılan hikâyelerin altında öncelikle Evliyâ Çelebi'nin

başından geçenler ve bitmek bilmez merakı doğrultusunda başını uzattığı olaylar olmasının yanında, gezdiği coğrafyalarda tanıklık ettiği farklı inanışların da olduğunun etkisini çiziyor Diniz. Amaç ise bir portre ortaya çıkarmak değil. Evliyâ Çelebi ve "Seyahatnâme"sinin uzandığı derin kültür yatağının resmini gözler önüne sermek. Bu anlamda Yeliz Özay Diniz ve çalışması yola çıkarken üstlendiği görevi hakkıyla sırtlıyor. Ortaya da bugün hâlâ konuşulan eserin "acayip ve garip" dünyasına doğru açılan bir kapı çıkıyor.

BİR CÜMLE

Evliyâ Çelebi, eğer hikâyesini doğrudan kendi başından geçmiş gibi aktarmıyorsa mutlaka bu hikâyeyi hangi koşulda öğrendiğine dair bir açıklama